

6. SINIF DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 2. ÜNİTE: RAMAZAN VE ORUÇ

1. ORUÇ VE KUR'AN AYI RAMAZAN

İnsanın yaratılış amacı; her şeyi yaratan Allah'ı tanımak, Allah'a kulluk ve ibadet etmekle yükümlüdür. Allah'a saygı, sevgi ve bağlılığı göstermek, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak niyetiyle ortaya konulan tutum ve davranışlara ibadet denir. İslam'daki temel ibadetler "İslam'ın ibadet esasları" veya "İslam'ın şartları" şeklinde adlandırılmaktadır. İslam'ın beş temel esası vardır. Bunlar; Kelime-i Şehadet, Namaz, Oruç, Zekat, Hacdır.

Oruç; sözlükte "bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak" anlamlarına gelmektedir. Orucun terim anlamı ise; Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla tan yerinin ağarmaya başlamasından güneş batıncaya kadar yeme içmeden ve bazı bedensel isteklerden uzak durmaktır.

NOT: Tan yerinin ağarması, gökyüzünün hava aydınlanmadan hemen önceki halidir.

Ramazana ayı, Hicri takvimin dokuzuncu ayıdır. Bu ayda oruç tutulması farzdır. Orucun farz kılınmasıyla ilgili olarak Kuran-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: **"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı."** (Bakara Suresi 2/183)

Yüce kitabımız Kuran-ı Kerim'de bu ayda indirilmeye başlanmıştır. Kuran-ı Kerim'in indilmeye başlandığı geceye "Kadir Gecesi" denilmektedir. Kadir gecesiyse alakalı Kuran-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur: **"Şüphesiz, biz onu (Kur'an'ı) Kadir Gecesi'nde indirdik. Bilir misin nedir Kadir Gecesi? Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır..."** (Kadir suresi 97/1-3)

2. ORUÇ İBADETI

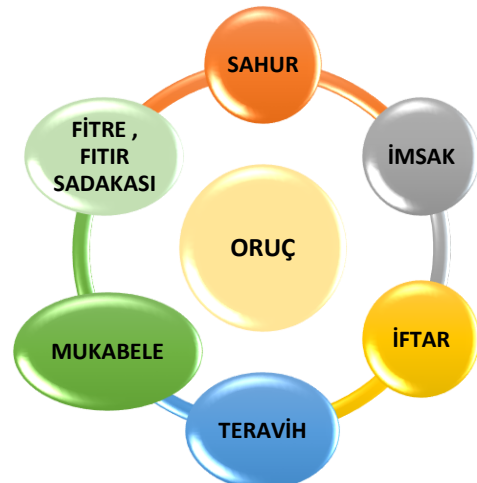
Oruç ibadeti hicretin ikinci yılında farz kılınmıştır. Oruç ibadeti Hz. Peygambere farz kılındığı gibi daha önceki Peygamberlere ve onların ümmetine de farz kılınmıştır.

ORUÇ İBADETNİN ŞARTLARI

- Müslüman olmak
- Ergenlik (Buluğ) çağına gelmek
- Akıl sahibi olmak (Aklını kullanmaya engel olmaması)
- Hasta olmamak
- Yolcu olmamak

A. Ramazan Ayı ve Oruçla İlgili Kavramlar

Herhangi bir iş yaparken bazı kural ve kavramları kullanarak yaparız. İbadetleri yaparken de aynı şekilde bazı kural ve kavramları bilmemiz gerekmektedir. İbadetlerin önemini kavranması ve ibadetlerin doğru bir şekilde yerine getirilmesi için bunların öğrenilmesi gerekir. Ramazan ayı ve oruç ibadetiyle ilgili başlıca kavramlar şunlardır: sahur, imsak, iftar, teravih, mukabele ve fitre.

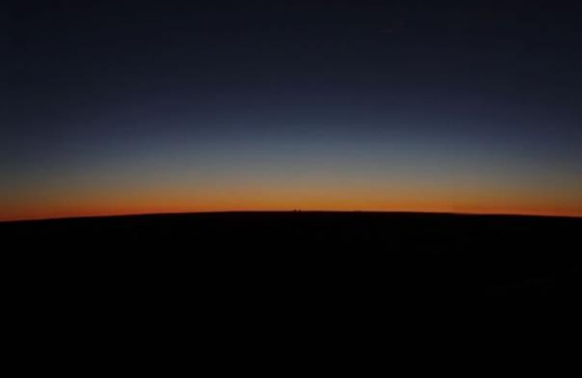

I. Sahur

Müslümanların oruç tutmak için imsaktan önce yemek yedikleri vakte sahur denir. Sahura kalkmak sünnettir. Hz. Peygamber **“Sahura kalkınız. Çünkü sahurda bereket vardır.”** buyurmuştur.

II. İmsak

Oruca başlama vaktine imsak denir. Ayrıca sabah namazının vakti de imsakla başlar. Ramazanda oruca başlama, iftar ve namaz vakitlerini gösteren çizelgeye imsakiye adı verilir.

III. İftar

Oruç tutan bir kimsenin akşam ezanı vaktinin girmesiyle yiyip içmeye baş lamasına iftar denir. İftar vakti girer girmez orucu açmak sünnettir. Hz. Muhammed **“Kim bir oruçluya iftar ettirirse iftar ettirdiği kimsenin sevabı kadar sevap ona da yazılır, iftar edenin sevabından da bir şey eksilmez.”** buyurmuştur.

IV. Teravih:

Ramazan ayında yatsı namazından sonra genellikle yirmi rekât olarak kılınan sünnet namaza teravih denir. Teravih namazı camide topluca kılınabileceği gibi evde de kılınabilir. Hz. Peygamber **“Kim inanarak ve sevabını Allah’tan bekleyerek ramazan namazını (teravih) kılsa onun geçmiş günahları bağışlanır.”** buyurmuştur.

V. Mukabele:

Bir kişinin Kur’an-ı Kerim’i ezberden veya yüzünden okuması, diğer insanların da okunan ayetleri Kur’an-ı Kerim üzerinden takip etmesine mukabele denir. Ramazan ayı boyunca cami, mescit ve evlerde mukabele okunarak Kur’an-ı Kerim hatmedilir.

VI. Fitre- Fıtır sadakası:

Maddi durumu uygun olan Müslümanların sağlıklı olmalarının bir şükrü olarak vermekle yükümlü oldukları vacip sadakaya fitre denir. Fitre, ramazan ayının başlangıcından bayram namazına kadar verilebilir. Bu vakte kadar fitresini veremeyenlerin ilk fırsatta bu yükümlülüğü yerine getirmeleri gerekir. Küçük çocukların fitrelerini velileri verir. Fitrenin miktarı, kişinin bir günlük yiyeceğinin maddi karşılığı hesaplanarak belirlenir. Fitreye “fıtır sadakası” da denilmektedir.

VII. Fidyе:

Oruç tutmaya güç yetiremeyen yaşlıların veya iyileşme umudu olmayan hastaların vermesi gereken bir sadakadır. Fidyе en az bir kişinin bir günlük yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda verilmelidir.

VIII. Mahya:

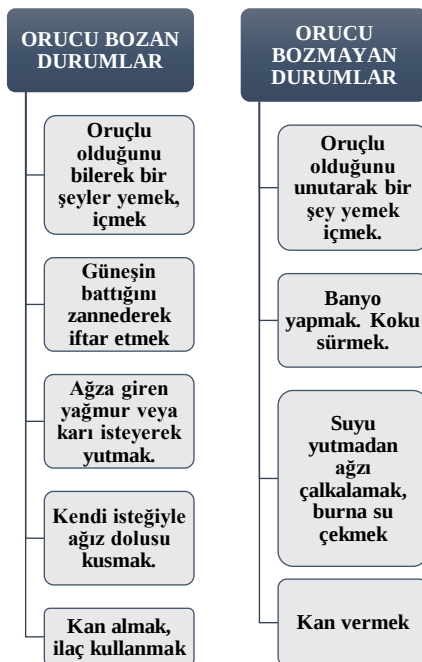
Özellikle Ramazan ayında birden fazla minaresi olan camilerin iki minaresi arasına konulan ışıklı yazıdır.

B. Oruçlunun Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Her ibadette olduğu gibi oruç ibadetine uyulması gereken bazı hususlar var. Bu hususların başında niyet gelmektedir. Oruca başlamadan önce niyet etmek gerekir. “Niyet ettim Allah rızası için bugünkü ramazan orucunu tutmaya.” gibi ifadelerle niyet edilir. Bir kişi oruç tutmayı kalbinden geçirse ama bunu diliyle söylemeyi unutsa da niyeti geçerli olur. Sahura kalkmakta bir niyettir.

Oruçlu iken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise yalan, kötü söz ve küfür gibi diğer insanları ve canlılara zarar verecek davranışlardan uzak durmak gerekmektedir. Oruçlu olan birisi, oruçlu olduğunun farkında olmalı ailesine, çevresindeki insanlarla iyi davranmalıdır.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise, oruçlu kimsenin orucu bozan durumların bilincinde olmasıdır. Oruçlu kimse, orucu bozan durumları bilmeli, bu durumlardan sakınması gerekmektedir.

Kuran-ı Kerim’de “... Kim hasta veya yolcu olursa tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah size kolaylık diler, zorluk dilemez...” buyrulmaktadır. Bu ayete göre hastalık ve yolculuk sebebiyle oruç tutamayanlar bu oruçları ramazan ayından sonra tutarlar. Buna “kaza orucu” denir. İyileşemeyecek durumda olan hastalar oruçsuz geçirilen her gün için fidye verir. Fidyeye, tıpkı fitir sadakası (fitre) gibi fakirin günlük yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda verilmelidir.

C. Oruç Çeşitleri

Oruç ibadetine üç çeşit oruç vardır. Bunlar; farz oruç, vacip oruç ve sünnet oruçtur.

Farz Oruç: Yüce Allah’ın kesinlikle tutulmasını emrettiği oruçtur. Ramazan orucunu tutmak farzdır. Vaktinde tutulamayan ramazan orucunun kazası da farz oruçlar arasında yer alır. Ramazan ayında başlanmış bir orucu geçerli bir mazeret olmaksızın bilerek bozanların tutmaları gereken oruca kefarete orucu denir. Kefarete orucunun tutulması da farzdır.

Vacip Oruç: Farz kadar kesin olmamakla beraber dinen tutulması gereken oruçtur. Adak (nezir) orucu vacip oruçlardandır. Bu oruç bir kimsenin dileğinin gerçekleşmesi durumunda tutmaya söz verdiği oruçtur. Adak orucu, ramazan ayında ve oruç tutmanın haram olduğu günler dışında herhangi bir gün tutulabilir. Vacip orucun kazası da vaciptir.

Sünnet Oruç: Hz. Peygamber’in farz ve vacipler dışında tutulmasını öğütlediği oruçtur. Muharrem ayının 9, 10, 11. günlerinde ve şevval ayında tutulan oruçlar, sünnet oruçlardan bazılarıdır. Sünnet orucun kazası vaciptir.

FARZ ORUÇ	VACİP ORUÇ	SÜNNET ORUÇ
• RAMAZAN ORUCU • RAMAZAN ORUCUNUN KAZASI • RAMAZAN ORUCUNUN KAİERETİ	• ADK (NEZİR) ORUCU	• MUHARREM AYININ 9,10 VE 11. GÜNERİ TUTULAN ORUÇ • SÜNNET ORUCUN KAZASI • PAZARTESİ- PERŞEMBE ORUCU • ŞEVVAL AYININ İLK ALTI GÜNU TUTULAN ORUÇ

3. ORUÇ İBADETİNİN İNSANA KAZANDIRDIKLARI

Oruç, ahlaki değerlerin hem bireylere hem de toplumun her üyesine kazandırılmasında önemli bir yere sahiptir. Orucun anlam ve önemini kavrayan insan, güzel davranışlar sergilemeye çalışır. Olumsuz durumlar karşısında duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol ederek sabırlı olmaya gayret eder. Oruç, sağlık için de oldukça faydalı bir ibadettir. Hz. Peygamber “... **Oruç tutunuz ki sıhhat bulasınız.**” buyurarak orucun sağlık açısından önemini vurgulamıştır.

Toplu olarak yapılan iftarlar, verilen fitr sadakaları ve fidyeler insanlar arasında yardımlaşma, dayanışma ve ahlaki değerlerin kazanılmasını katkı sağlamaktadır. Oruç tutan insan aç kimselerin hâinden daha iyi anlar, bencillik ve kibir gibi kötü davranışlardan uzak durarak elindeki imkânları başkalarıyla paylaşır. Kendisine verilen tüm nimetler için Allah’a şükreder ve bunları israf etmez.

Ramazan ayında tutulan oruçlar, okunan mukabeleler, kılınan teravih namazları, günahı tekrarlamamak niyeti ve gayretiyle edilen tövbeler insanı manevi yönden temizler. Müslümanlar hem kendilerinin hem de toplumun huzur ve mutluluğuna katkıda bulunmak için ramazanın kazandırdığı güzel davranışları alışkanlık hâline getirmelidir.

4. BİR DUA ÖĞRENİYORUM: İFTAR DUASI

Oruç açarken dua edilmesi sünnettir. Hz. Peygamber her iftarda dua etmiş ve ashabına dua etmesini tavsiye etmiştir. Dua ederek Allah’ın verdiği nimetlere şükür etmiş oluruz. İftar duasında Yüce Allah’a inancın, güvenin ve bağlılığın önemi dile getirilir. İbadetlerin yalnızca O’nun rızası için yapılacağı, bütün nimetlerin sahibinin Allah olduğu belirtilir. Aynı zamanda nimetlere şükretmenin önemi hatırlatılır

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ اَمَنْتُ وَعَلَيْكَ
تَوَكَّلْتُ وَعَلَى رِزْقِكَ افْطَرْتُ

Okunuşu:

“Allâhümme leke sumtü ve bike âmentü ve aleyke tevekkeltü ve alâ rızkıke eftartü”

Anlamı:

“Allah’ım! Senin rızan için oruç tuttum, sana inandım, sana güvendim. Senin rızkınla orucumu açtım.”

Ö
Ğ
R
E
N
E
T
A
K
A
D
E
M
İ

HAZIRLAYANLAR

Hatice AYDIN - Egemen DOĞAN